

Spis treści

Wstęp	7
<i>Agnieszka Janiak-Jasińska, Andrzej Szwarec</i> , Badania nad historią kobiet na Uniwersytecie Warszawskim	9
<i>Justyna Melonowska</i> , Trudna obecność, czyli kobiety w teologii katolickiej i badaniach Kościoła katolickiego	26
<i>Katarzyna Krzak-Weiss</i> , Św. Anna – pierwowzór kobiety nauczającej?	37
<i>Magdalena Maria Kubas</i> , Maria Selvaggia Borghini i Accademia degli Stravaganti – kobiety i towarzystwa naukowo-artystyczne Półwyspu Apenińskiego od XVI do XVIII wieku	47
<i>Alicja Walczyna</i> , Medycyna a czarownictwo w dawnej Francji	62
<i>Witold Konstanty Pietrzak</i> , <i>L'Attifet des damoizelles</i> Guillaume'a de La Tayssonnière (1575): nieudana próba emancypacji kobiety	73
<i>Maja Pawłowska</i> , Wykształcenie panien w siedemnastowiecznej Francji a przypadek panny de Scudéry	84
<i>Monika Malinowska</i> , O wykluczeniu kobiet z dostępu do wiedzy – rozważania Gabrielle Suchon z końca XVII wieku	94
<i>Matylda Zatorska</i> , Elżbieta Heweliusz – „prawdziwa uczona” czy „żona astronoma”?	107
<i>Przemysław Kossakowski</i> , Margaret Cavendish – między dyskursami siedemnastowiecznej filozofii	118
<i>Marek Mosakowski</i> , Émilie du Châtelet – pierwsza kobieta naukowiec w historii Francji	129

Bogumiła Brogowska , „Wdzieranie się” kobiet na uniwersytety. Gabriela Zapolska i prawo kobiet do wiedzy	139
Edyta Sacharewicz , Edukacja francuska oraz jej wpływ na życie Afrykanek w czasach kolonizacji z perspektywy bohaterki powieści Mariama Bâ <i>Une si longue lettre</i>	150
Renata Czekalska, Agnieszka Kuczkiewicz-Fraś , Helena Willman-Grabowska – wybitna polska orientalistka	161
Anna Smywińska-Pohl , Kobiety na Uniwersytecie Jagiellońskim ze szczególnym uwzględnieniem filozofek pochodzenia żydowskiego w dwudziestoleciu międzywojennym	174
Katarzyna Kulpińska , Kształcenie kobiet w zakresie grafiki artystycznej w Polsce dwudziestolecia międzywojennego	184
Justyna Górny , Wykształcenie kobiet jako temat niemieckiej i austriackiej prozy od końca XIX w. do okresu międzywojennego	197
Jagoda Żmijewska , Sophie Scholl – działaczka antynazistowska współtworząca dzieje uniwersytetu Ludwiga Maksymiliana w Monachium	210
Iwona Anna NDiaye , (Nie)kobieca twarz rosyjskiej nauki. Historia i współczesność	222
Estera Żeromska , Twórczy udział kobiet w rozwój kultury Japonii	238

Wstęp

W naszych czasach nie dziwi już fakt, że kobiety nie tylko studiują ale także uczą, i to nie tylko na poziomie podstawowym ale także akademickim. Niestety nie zawsze tak było. Długa historia ludzkości to historia wykluczenia kobiet z prawie wszystkich dziedzin, w tym z edukacji. Prawo do nauki na takim samym poziomie co mężczyźni zdobyły kobiety stosunkowo niedawno, bo w niektórych częściach Europy, dopiero na początku XX wieku, zaś prawo do nauczania na wyższych uczelniach, choć pojawia się także na początku ubiegłego stulecia, nie zawsze oznaczało te same możliwości rozwoju zawodowego co kariera mężczyzn.

Niniejsza monografia zatytułowana *Kobieta – wiedza, nauka, uniwersytety. Europa i świat* jest zbiorem dwudziestu artykułów, których tematem przewodnim są, właściwie kobiece perypetie w świecie nauki oraz próba odpowiedzi na podstawowe pytanie: jakie miejsce w przemianach dotyczących nauki zajmowały i zajmują kobiety? Pierwsze studentki zostały przyjęte na Uniwersytet Warszawski na początku XX wieku, na paryskiej Sorbonie kobiety mogły studiować już w połowie lat 60. XIX wieku. Najbardziej znana polska uczona, która zrobiła międzynarodową karierę naukową – Maria Skłodowska-Curie – rozpoczęła studia w Paryżu w latach 90. XIX wieku. Na najstarszej polskiej uczelni założonej w Krakowie w XIV wieku – Uniwersytecie Jagiellońskim – kobiety otrzymały prawo do studiowania w połowie lat 90. XIX stulecia, choć bez możliwości uzyskania dyplomu. Tymczasem dzisiaj, niewiele ponad sto lat później, studentki są równie liczne, a na niektórych wydziałach nawet liczniejsze niż studenci, wiele kobiet robi karierę naukową i zasiada we władzach uczelni. W latach 2005–2012 rektorem Uniwersytetu Warszawskiego była kobieta – profesor Katarzyna Chałasińska-Macukow. Choć są też wydziały na niektórych polskich uczelniach, na których żadna kobieta nie uzyskała jeszcze stopnia doktora habilitowanego.

Jak ważnym i właściwie jeszcze niewyczerpanym tematem jest uniwersytet i kobieta pokazują zebrane teksty niniejszej monografii. Jej istotnym walorem

jest niewątpliwie różnorodność tematyczna, różne perspektywy badawcze a także szerokie spojrzenie na miejsce kobiety na polu nauki w różnych zakątkach świata. Okazuje się, że wszędzie zmiany były powolne i trudne, nie zawsze uświęcone sukcesem. Ale także kobiety nie zawsze odgrywały rolę potulnych uczennic, kiedy same stawały się i stają nauczycielkami oraz mistrzyniami i wielkimi uczonymi.

Pragnę gorąco podziękować wszystkim Recenzentom za wnikliwą analizę tekstów, a Autorkom i Autorom za ich wkład w powstanie tej książki.

Mam nadzieję, że oddana do rąk Czytelnika niniejsza monografia wzbogaci a także spopularyzuje badania poświęcone kwestii kobiecej.

Monika Malinowska